

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 16 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 4 . . . —
Helyben házhoz hozva:
 Egész évre . . . 20 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 5 . . . —
Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 24 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 6 . . . —

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszafizetésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, július 17.

Zichy Ferencz gróf halála.

Nem tartozott a szerencsés kezű, sikereket felmutató politikusok közé, sőt 1849-iki gyászos szereplése miatt egyike volt a legnépszerűtlenebb embereknek, halála mégis veszteség az országra. A közgazdasági téren ugyanis olyan fényes eredményeket ért el, a melyekkel sokat használt a közjónak.

Változatos pályafutása, melyet alább vesznek olvasóink, sok érdekes tanúságot rejt magában.

Igen fiatalon ritka szép és magas méltóságokba került. Alig 28 éves korában fiumei alkormányzó lett. A negyvenes években derekasan kivette a részét a nagy nemzeti munkából, melyet a legnagyobb magyar, Széchenyi István gróf kezdeményezett. Ő kezdte építeni a pest-szolnoki vasutat. 1847-ben elnöke lett a helytartótanácsnak. Közgazdasági tevékenységét maga Széchenyi István gróf annyira becsülte, hogy az első magyar felelős miniszteriumba maga mellé vette államtitkárnak.

Ebben a méltóságban találta őt a nemzet szabadságharcza, melynek szomorú emlékü leveretésénél Zichy Ferencz ott állott Paskievics herczeg oldalán.

A kik ismerik a viszonyokat, úgy mondják, ez állásában is használni óhajtott honfitársainak; sokat tényleg meg is mentett az ő befolyása, de e tekintetben még sem tudta ellensúlyozni Haynau befolyását.

Az abszolutizmus idejében Bécsben megpróbálta a magyar érdekek mellett

sikra szállani s mikor ez nem sikerült, félrevonult és semmi áron sem volt hajlandó a Bach-korszakban méltóságot, tisztelet vállalni, ő maga is a passzív ellentállásba ment — — — mindez nem volt képes polgártársai bizalmát visszacserezni neki. Nem felejtették el, hogy kormánybiztos volt Paskievics mellett s ez mindvégig lehetetlenné tette működését a politikai pályán.

Visszavonult azért a magánéletbe s visszatért oda, hol oly szép jövőt ígérő pályáját kezdte, a közgazdasági tevékenységhez.

Pozsonymegyében fekvő vedródi birtokán a gyümölcsstenyésztést, itt a biharmegyei Diószegen pedig a szőlőművelést kezdte oly sikerrel, a milyent alig tudott más felmutatni.

A Zichy-család szeniora volt s mint ilyennek külön uradalma volt a nógrádmegyei Divényben. Itt is mintagazdaságot folytatott.

Nagy kort ért el, majdnem 90 esztendő volt, de halála mégis váratlanul jött, mert nem betegeskedett. A halál Zichy Jenő gróf fejérmegyei birtokán, Kálozon érte.

* * *

Az elhunyt zászlós főúr életrajzát a következőkben adjuk:

Zichy Ferencz gróf kir. tárnokmester 1812. jan. 24-én Pozsonyban született. A jogtudományokat Pesten végezte 1830-ig; azután Pest-megye szolgálatában 3 évet töltött, honnét a magyar kir. udvari kancelláriához alkalmazott titkári minőségben. Három év múlva Fiume alkormányzójának nevezetett ki. 1841-ben a pozsonyi váltótörvényesék elnöke lett s e városban a legelső takarékpénztárt alapította. Ez időben létesített számos pénzügyi és kereske-

delmi vállalatot. Mint a központi vasut-társulat elnöke kezdeményezte a szolnok—pesti vasutvonal építését. 1847-ben a helytartó-tanács elnökévé, ugyanekkor valóságos belső titkos tanácsossá, 1848-ban gróf Széchenyi István miniszteriumában államtitkárrá nevezetett ki. 1851-ben a birodalmi tanácsban küzdött a magyar érdekek mellett, de csakhamar visszavonult. 1854-ben az első osztályú vaskorona-renddel tüntették ki. Midőn Miksa főherczeg a lombard-velencei királyság főkormányzójává nevezetett ki, annak főudvarmestere lett. Ez állásából 1861-ben Nógrádmegye főispánjává nevezetett ki, de a viszonyok változtával rövid idő múlva visszavonult s szereplése főleg a közgazdasági téren mutatkozott. Nagy érdemeket szerzett a gyümölcskertészet okszerű fejlesztése, különösen pedig hazai borászatunk körül, a tudomány színvonalán álló szőlőművelés és borkezelés, melyet érmelléki nagy szőlőbirtokain meghonosított, a diószegi pincze által messze külföldön elterjesztette a magyar bor hitelét és keletét. 1874-ben konstantinápolyi nagykövetté nevezetett ki s az orosz-török háború alatt ő vezette az ügyeket. 1879. nov. 1-én lemondott állásáról s ekkor a Szent István-rend nagykeresztjét nyerte. Itthon megtelepedve kiváló szerepet játszott továbbra is a közéletben; mint tárnokmester, mely méltóságot 1888-ban Szőgyény-Marich László előléptetése után kapta, az ország zászlósurai közé tartozott; tagja volt a háznak a cenzus alapján is. Az országos keretesi egyesület az ő vezetése alatt új életre ébredt, de ennek elnökségéről 1887-ben lemondott. Ugyancsak 1887-ben a grófi család szeniora s mint ilyen a divényi hitbizományi uradalom birtokosa lett. A felirati, pénzügyi bizottság és a legfőbb fegyelmi bíróság tagja volt.

Gróf Zichy Ferencznek négy gyermeke volt.

Zichy József volt miniszter és pozsonyi főispán; az egyházpolitikai törvények keletkezésekor lemondott a főispánságról. Két gyermeke van: Gyula és Klára.

A másik gyermeke gróf Zichy Ferencz volt. Nagyváradon ösmerték, mikor a papneveldében praefektus, később Pecze-Szöllősen

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A tibódi bíró lánya.

Irta: Vulcanus.

Ott az egymásba szakadt óriás hegyek ölben, mint egy vércsefészék a sziklák között, — úgy húzódik meg a kis Tibód falucska, apró fehér házikóival.

Sokszor jártam már itt, ismerős voltam a kis falu és rengetegekben, ott fenn a tarfejű sziklák között, a kis patak csobogó habjával és a zöld moszatos tó vizével. De hisz ilyesmit sok hegyvidéki falucskában megtalálhat a halandó. Mi is volt hát az a varázs, ami mindig visszavisz oda a sziklafészekbe? Mi lett volna más, mint Csorba Péter bíró uram hét megyére híres lánya. Nem afféle belső kötelék, hanem inkább olyanfajta külső csodálat vitt el engem minden évben Tibódra, megnézni a hegyek szerény vadrózsáját, azt a szőke haju paraszt tündér leánykát, a kiről mindenki tudta, hogy a Balázs Palkó boldogsága.

Forró nyári délután, úgy gyalogszerrel barangoltam a zig-zugos rengetegben Tibód felé. Az ifjú sziv idealizmusa olyan csodásnak mutatatta nékem a természetet, olyan andalító álomba rengetett az erdő sugása-bugása, hogy lelkem álmódzva hurczoltam a korhadó kö-

szirtek között. Estefelé járt már az idő, mikor eltikkadtan felvászorogtam a kis Hollód patak partjára s oda ültem a csörgedező forráshoz, — s hallgattam mit csacsog, mit cseveg olyan fűgén, olyan dallamosan, — talán a tibódi bíró lányának a szépségéről dalolgat. De miért hallgat el egyszer-egyszer, hogy aztán fájón, panaszosan zubogjon, mintha fájna szerte hullania a sziklák közé. Néha meg olyan szomorú melódiát susogott fülembe a szellő. Ugy féltem, úgy a lelkemre ült a sejtés. Hogy ha betekinttem az erdő homályába, siró nymphákat véltem tova osonni a lombok között. A szürkület homályával egyszerre indultam utnak, onnan a bécsetetőről, le a tó felé és az alkonyat bibor sugarai olyan phantastikusan szőtték be előttem az utat. Alig mertem zajt ütni, hogy felne ébresszem az erdő tündereit, csak úgy lopva osontam a kis patak habjával együtt. De még az sem bátorított, az is olyan bánatos akkordokban csobogott, szinte féltem belenézni habjaiba, hátha ott is siró syrének temetik halott testvérüket. Sejtelveim szárnyán repültem lefelé, mégis olyan hosszú volt az ut, olyan hosszú az álom.

Egyszerre ott állottam a zöld moszatos tó mellett. Álmaimba ezüstös sugarakat szőve a tó holdfényben rezgő csillogásából, képzeletemben bontogatva a vízi tündérek smaragdzöld hajfűrtjeit. Mindjobban elfogott az ábrándozás,

fülemben csengett messziről egy édes-bus melódia:

Most hullatja a rózsafa virágát,
 Faragjátok, faragjátok a koporsóm deszkáját
 Vigyetek ki nyugovóra engemet

Ne irjatok cifra fejfát, csak annyit, hogy szeretett.

Ugy rémlett, mintha hallottam volna már ezt az édes-bus nótát, de nem tudtam hol. Olyan fájó, olyan altató dal volt. Leheveredtem — ki voltam merülve — álomba rengetett a bánatos melódia. Soha sem voltak olyan tündér fátyolból szőtt álmaim, mint azon az estén a tibódi-tó zöld füves partján.

Láttam a tibódi bíró csodaszép leányát, olyan szép volt, olyan nagyon szép, a mint leült a patak partjára, s bomlott hajfűrtjeit csók-dosta a szellő, patyolat ruháját elkapdosta a hab. Egyszer csak körül ölelte egy bűvös vízi tündér, s le vitte a habokba. Oh, mint mosolygott, mikor hó keblét átölelte a csobogó hab, aztán át szőtte arany haját a selymes, zöld vízi moszat és a habok mint ha azt a bűvös dallamot sugták volna:

Most hullatja a rózsafa virágát . . .

azután elkezdtek vigan csobogni, fecsegni azok a csevegő nyelvecskék, mintha a tündérek lakodalma volna.

*

Felébredtem . . . Körül ölelt az éjszaka sötétje. Bele bámultam a tóba, úgy reszketett

káplán volt s mint pápai kamarás, egészen ifjan elhalt Rómában.

A harmadik fia *Tivadar*, aki jelenleg mint württembergi rendkívüli követ képviseli Ausztria-Magyarországot. Három gyermeke van: Mária, Theodora és Anastázia.

A negyedik fia: *József Agost*, a volt fiumei kormányzó.

Gróf *Zichy* Ferencz rengeteg vagyon felett rendelkezett. Hir szerint a b.-diószegi óriási birtokát *Tivadar* fiának, a pocsjai birtokot pedig *Gyula* nevű unokájának hagyta.

A békebarátok akciója.

Mindenfelé háboru, fegyverzaj. Európa Kina ellen, Angolország Transzvál ellen, a hatalmak egymás ellen, de azért a békebarátok biznak az örök békében. E hónap 31-én kezdődik Párisban az interparlamentáris konferencia tanácskozása, melynek ez a napirendje:

1. Jelentés a nemzetközi választott bíróságokról szóló, Krisztiániában hozott határozatról.

2. A nemzetközi béke- és választott bíróságok érdekében való sajtószövetség szervezete.

3. Békejog háboru idején.

4. A tisztikar évi jelentése.

5. A legközelebbi konferencia helyének megválasztása.

6. A tisztikar újjáalakítása.

7. Előre nem látott ügyek.

Az első pontban vicomte de la Batut és Beernaert, a belga kamara elnöke adott be határozati javaslatot. Az előbbi azt kívánja, hogy a nemzetközi egyesület egyes csoportjai érvényesítsék befolyásukat abban az irányban, hogy a kormányok a prágai határozatok értelmében minél előbb készítsék el a választott bíróságokra vonatkozó szerződéseket; továbbá, hogy az egyes csoportok mindig tartsanak ülést, mielőtt parlamentjük a külügyi költségvetést tárgyalja. Beernaert határozati javaslata ajánlja a hágai jegyzőkönyvnek olyan kiegészítést, hogy a választott bíróságok az állam függetlenség határán belül kötelezők legyenek s hogy valamennyi állam jelentse be hozzájárulását a hágai konferencia határozataihoz.

A napirend második pontjának előadója gróf Apponyi Albert, ki azt javasolja, hogy a

konferencia szólítsa föl csoportjait, hogy hazájukban indítsanak mozgalmat egy elveiknek megfelelő sajtószövetség-csoport létesítésére; mintául vegyék a magyar csoport alapszabályait s törekedjenek, hogy a sajtószövetség minél előbb létesüljön; a sajtószövetség s az interparlamentáris konferencia közt pedig létesítsenek állandó összeköttetést.

El Kinába!

A félhivatalos czáfolatok dacára erősen tartja magát a hir, hogy mégis csak lesz mobilizáció és hogy igenis katonáink egy része Kinába megy.

A bukottak a Bukott mellett.

»Bánffy újra hatalomra jő!»

Ezt a nagy szenzációt olvassuk a jászberényi felfüggesztett polgármester lapjában: a Jászberény és Vidékében, amely a következőket írja:

A jászberényi szabadelvű párt vezetősége tudja a maga dolgát, megy a maga útján, következetes és becsületes politikát folytat, nem ingadozik, mint a nádszál, hanem igenis kitart az elbukott mellett, a bajban ép úgy, mint a szerencsében s nagyon jól tudja azt, hogy nincs messze az idő, midőn újra teljesen hatalomra jön.

Ugy látszik, Jászberényben nagy a meleg!

Uj hajóink mennek Kinába.

Meg rtuk tegnap, hogy Ausztria és Magyarország újabb két hadihajót küld Kinába. A két hajó neve »Kaiser Karl VI.« hadihajó és »Aspern« nevű ágyunaszád. A »Kaiser Karl VI.« 6100 tonna tartalmu, a gépei tizenkétezer lóerejűek, 32 ágyu van rajta. Ezek közül 2 nehéz, 8 közép és 22 gyorstüzelő ágyu. Az »Aspern« 2400 tonna tartalmu, 7000 lóerejű és 8 közép, valamint 12 gyorstüzelő ágyuval van felszerelve. Mindkét hajó legújabb készítményű és az angol hajóraj trieszti fogadásánál is jelen volt.

a hab, ugy csillogott a sok siető hullám a hold ezüstös sugarában. A hófehér nympheák között ott láttam, . . . — igen — egy szép, csábos tündért, bomlott aranyhajfűrtökkel; a habokban. Olyan szép volt, akár a szép Juliska. Ugy elnéztem, ugy mosolygott, ugy szerettem volna oda simulni hozzá, oda bujni aranyos hajfűrtjei közé.

Ringatta, rengette a hab, s a bűvös álomképet langy szellő hajtotta beljebb, beljebb a tó ködös párái közé. Ugy elmerengtem, ugy elandalított a látomás, s mintha még mindig csengene:

Most hullatja a rózsafa virágát . . .

— Kidörzsöltem szememből az álmot, már hajnalodott. — Még mindig mámorosan az álomtól indultam Tibód felé.

Röpke hajnali szellő hordta felém a kis fa tornyu templom harangjának csilingelő szavát. De miért szól az olyan busan, bánatosan? Szinte sok volt már a bus melódiából.

Ki akartam verni azt az álmot a fejemből, de hiába, ugy furdalt valami sejtalem.

Ott álltam a templom udvarán, mikor elhangzott, — a szép Juliska koporsója fölött a gyászdal: Circum dederunt me . . .

Nekem ugy tetszett, mintha most is azt énekelnék:

Most hullatja a rózsafa virágát . . .

*

Könnyezve hallgattam, mikor elbeszéltek az öreg parasztok, hogy a tavasszal boldog volt a tibódi bíró lánya, de egyszer avval a hirrel jöttek haza a halászok a Hollódról, hogy Balázs Palkó elmerült a tó feneketlen közepén. Hiába keresték, hiába kutatták, nem akadtak még nyomára sem.

Juliska ki-ki járt sirdogálva, — énekelve azt a bus nótát:

Most hullatja a rózsafa virágát . . .

— a kedvese hullámzó sirjához.

Leült a tóparton, mosolygott a habokra, ott látta azt a deli legényt, a kinek sirjára még fejfát sem faraghattak . . .

Igy dalolgtatva jött akkor is a tóhoz, a kedvese sirjához, mikor hajnalban halva találták a halászok, a tibódi bíró csodaszép leányát.

József királyi herceg Nagyváradon.

A Diószeg körül folyó nagy lovassági gyakorlatokra most utazott el József királyi herceg is s Budapestről jövet Nagyváradon is kiszállt pár perczre.

Fogadására megjelentek: dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok, kinek kíséretében voltak *Hetser* Antal oldalkanonok és az udvari papság, *Lovetto* altábornagy *Scharitzer* őrnaggyal, *Kovács* honvédezeres és *Aulich* Henrik ezredes a József kir. herceg nevét viselő 37. gyalogezred teljes számú tisztikarával.

A városban is csakhamar elterjed a hir, hogy a legmagyarabb kir. herceg átutazik városunkon s a polgárság köréből is nagy számú közönség jelent meg a pályaudvaron.

Pontban háromnegyed négykor megérkezett a budapesti személyvonat s a hozzácsatolt udvari kocsik egyikében csakhamar megjelent a kir. herceg daliás alakja. A közönség riadó éljenzéssel fogadta, a mit József kir. herceg mosolyogva, szalutálva köszönt meg, könnyedén leugrott a kocsiból s az eléje siető *Schlauch* Lőrincz bibornokkal váltott néhány szívélyes szót.

A kir. herceg kíséretében voltak *Bolla* Kálmán altábornagy, ő Fensége adlátusa, *Braun* alezredes, honvédfőparancsnoksági vezérkari főnök, *Vécsey* báró százados ő Fensége parancsörtisztje és *Vaszary* százados, az adlátus parancsörtisztje. Mig a beszélgetés tartott a bibornokkal, az egész tisztikar csákoéhoz emelt kézzel, tisztelegve állott. Innen a sorban elől álló *Lovetto* altábornagyhoz, *Aulich* és *Kovács* ezredesekhez lépett a királyi herceg, átvette a hivatalos jelentéseket, azután valamennyi törzstiszttel kezét fogott.

Az ér-mihályfalvai vonatra hosszabb ideig kellett várni. A kir. herceg tehát és kísérete elvegyült a katonaság és a bibornok kísérete közt s kedélyes beszélgetéssel töltötték az időt. József kir. herceg különösen *Schlauch* Lőrincz bibornokkal, azonfelül *Lovetto* altábornaggyal s *Aulich* és *Kovács* ezredesekkel beszélgetett hosszasan.

Egy jelenetet is jegyezhetünk fel, mely az atyai szív háláját mutatja. A közönség sorai-ban ott volt *Thewrenk* István főigazgatói tollnok, hirlapíró kollegánk is, a ki annak idején szép diszmunkában irta meg a tragikus véget ért László kir. herceg életrajzát. Ezóta József főherceget a hála érzelmei fűzik *Thewrenk*-hez, aminek már többször kifejezést is adott. Most is, a mint meglátta a közönség közt, ott hagyta a fényes egyenruhás társaságot s hozzá-sietett az egyszerű czibilhez, hogy megköszönje figyelmét s pár szíves szót váltson vele. Így lett *Thewrenk* egyszerre a közönség érdeklődésének központja.

25 percz mulva előlépett *Szmazsenka* Ernő magyar államvasuti felügyelő s jelentette ő fenségének, hogy a vonat indulásra készen áll. József kir. herceg és kísérete sietve elbucszott tehát a bibornoktól és a katonaságtól, felszállt a vonatra s a közönség éljenzése közt, a feszesen tisztelgő katonatisztek sorai előtt elutazott Bihar-Diószegre.

Innen vettük a következő távirati értesülést:

B.-Diószeg, július 18. (Saj tud. táv.) József kir. herceg ma hat órakor ideérkezett. Fogadtatására megjelentek az állomáson az itt összpontosított katonaság tisztjei teljes számban, azonfelül nagy számú közönség. A kir. hercegnek láthatóan jól esett a lelkes fogadtatás s mig a városba hajtattott, mosolyogva fogadta a mindenfelől felhangzó éljeneket.

József főherceg ő csász. és kir. Fensége a f. évben ő csász. és kir. Fensége legmagasabb születésnapját körünkben, Nagyváradon fogja ünnepelni. Ő Fensége természetesen Bibornok-püspökünk kedves vendége leend. Aug. 16-án a déli gyorsvonattal fog érkezni; aug. 16-án éjjeli gyakorlat lesz; aug. 17-én meg fogja vizsgálni a magyar kir. honvédség harczászati lögyakorlatait. 18-án Felséges Urunk királyunk születésnapjára adandó ünnepségeinek adandó ritka fényt s emlékezetes jelleget. 18-án már délután el fog utazni s a mi rendkívül kedves esemény lesz széles e hazában: *A magyar kereszténység, a keresztény magyar királyság kilencszázados jubileumi ünnepén, szent István első királyunk ünnepén, augusztus 20-án a budavári országos fényes ünnepségen ő csász. és apost. királyunk ő Felségét szent István királyunk dicsőségesen uralkodó utódját fogja képviselni.*

Magyar helynevek czimzése.

— Nagyvárad város felirata. —

Bécs város azon különös határozata, hogy a Magyarországra küldendő levelek és más postai küldeményeken a magyar városok neveit németül írják, országszerte kinos visszataszást keltett.

Nagyvárad város törvényhatósága, *Szokoly* Tamás indítványára kimondotta, hogy megbotránkozva veszi tudomásul a bécsiek határozatát s feliratban kéri a minisztert a magyar helységnevekről alkotott törvény végrehajtására.

Ezenkívül átiratban megkeresi az összes társörvényhatóságokat, hogy pártolják Nagyvárad város fentebb említett határozatát.

A két felirat, illetve átiratot *Szűts* Dezső városi aljegyző fogalmazta s tegnap ott elküldve.

Az átiratok a következőleg szólnak:

Nagyméltóságú m. k. Miniszterelnök ur!

Nagyméltóságú m. k. Belügyminiszter ur!

Kegyelmes urunk!

Bécs községtanácsa kimondotta, hogy hivatalos irataiban és czimzéseiben a magyarországi helyek német neveit fogja használni s nem a törvényesen megállapított magyar nevet. Ezen elhatározását tett is követte, mert június 27-iki kelettel a bécsi községtanács részéről egy Ofen-Pesuh czimzésű átirat érkezett a székesfővárosi tanácshoz.

A hálára kötelezettség Bécs város tanácsában gyűlést fakasztott s ez hozta létre a magyar állam nemzeti jellegét sértő s tagadó azon perfid határozatot, mely fölött törvényhatósági bizottságunk f. év július hó 12-én s folytatva tartott ülésében hazafias lelkesedéssel igaz megbotránkozását fejezte ki, a nemesebb érzelmekre képtelen szellem megnyilatkozásának tartván az ily határozatot azok részéről, kikkel állami létünk össze van kapcsolva s mégis azt keresik, a mi a magyarnak fáj, vagy árt.

Éreztük azonban, hogy ez elhatározásnál nem szabad megállanunk, mert a bécsi községtanács provokáló határozata a két állam törvényhatóságai között esetleg súlyosabb közjogi konzekvenciákkal bíró surlódásra vezethet s a méltatlan kötekedést úgy gondoljuk kellően megrendszabályozhatónak, ha a magyar helységnevekről alkotott 1898. IV. törvényzikként mielőbb életbelép.

*Nagyméltóságú miniszterelnök,
belügyminiszter ur!*

Két éve mult, hogy a helységnevekről szóló törvény szentesítve van s ezideig nem

hajtott végre. Ennek súlyos következményei vannak. A magyar állam ellenségei ezen késelemzésből azt a következtetést vonták le, hogy a magyar kormányzatnak nincs ereje és bátorsága végrehajtani a szentesített törvényt s azért baj és veszedelem nélkül gúnyt tűznek mindenből, ami kritériuma a magyar állam nemzeti jellegének. Eleven erejű, céltudatos magyar politika ezen törekvéseknek útját fogja vágni s mi azt hisszük, hogy a nemzeti érdeknek hatalmas szolgálatot jelentene a felemelt törvény gyors életbeléptetése, ugyanazért tisztelettel kérjük, méltóztassék odahatni, hogy a magyar helységnevekről szóló 1898. IV. t.-cz. végrehajtsák s ez alapon a törvényesen megállapított magyar helységnevek használtassanak.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1900. év július hó 12-én s folytatva tartott üléséből.

Polgármester helyett:

Komlóssy József,
t. főjegyző.

Ezt a feliratot az összes törvényhatóságok a következő kísérelő irat mellett kapták meg:

Kedves barátunk s atyánkfiai!

A magyar nemzeti állam tagadása az a határozat, melyet Bécs város községtanácsa hozott, hálául és viszonzásul azért, mert Magyarország megszerezte neki a szabadságot, kimondván, hogy hivatalos irataiban és czimzéseiben a magyarországi helyek, német nevet fogja használni s nem a törvényesen megállapított magyar nevet.

A rutilektűs ezen megnyilatkozásával szemben megvetésünket s megbotránkozásunkat fejeztük ki, mert tébolynak tartjuk azt az eljárást, midőn az állami közösségben s a monarchia súlypontját képező magyar állam nemzeti jellegét ily határozattal sérti és azt megtagadja. Magyarország iparkodott a *Káinok*ban testvéreket keresni; nálunk meg volt éven át a béketűrés, a monarchiára való tekintet, a politikai, társadalmi s nemzetközi tisztesség, de minden fáradozás hiába való volt, a sok áldozat csak nemzetközi gyűlöletet hozott.

Hazafiai kötelesség tehát, hogy ébren legyünk, törvényes jogainkat megvédjük s ez csak úgy lehetséges, ha előbb a helységnevekről szóló törvényt mielőbb életbelép, hogy az aknamunka ellen a magyar kormány energikusan fellépessen.

A nagym. m. k. miniszterelnök és belügyminiszter urakhoz ez iránt is intézett feliratunkat, a midőn /- alatt tisztelettel megküldjük, atyafiságos szeretettel kérünk titeket, a magyar alkotmány védbástyáit, hogy azt pártoljátok s hasonló szellemű felirattal annak teljesítését kérelmezzétek.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1900. július 12-én s folytatva tartott üléséből.

Nagyvárad város közönsége nevében:

Polgármester helyett:

Komlóssy József,
t. főjegyző.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

* **Rekvium Nogáll püspökért.** Ma tartják Nogáll püspök lelkiüdvéért az első évfordulati gyász szent misét a sz. Vincze-házban, holnap pedig teljes segédlettel a püspöki székesegyházban. Kik iránt annyiszor éreztette nagy szive jóságát, e napon együttesen emlékezzenek meg imáikban a megboldogultról.

* **Fejérváry Géza báró jubileuma.** Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszter ez

évben 50. katonai szolgálatának ötvenedik évfordulóját. Ezt az évfordulót a honvédelmi miniszterium tisztviselői kara is meg akarja ünnepelni s ebből az alkalomból Fejérváry minisztert nagyszabású ovációkban készül részvenni. Nem csak a honvédelmi miniszteriumban, hanem értesülésünk szerint a társadalom egyéb köreiből is ünnepelni akarják a népszerű minisztert. A Budai Lövész-Egyesület, melynek Fejérváry tiszteletbeli főlövész mestere, ez alkalommal nagyszabású díszlovászatot fog rendezni.

* **A honvéd gyalogsági laktanya.** A honvéd gyalogsági laktanya építésére a gázgyár mellett megfelelő területet bocsátott a honvédelmi miniszter rendelkezésére Nagyvárad városa. Kötelező ígéretet tett a város továbbá arra is, hogy a laktanya környékén csatornát építtet s az utat rendezi. Már olyan hírek keringtek, hogy a laktanya építése elmarad, azonban ezek a hírek nem feleltek meg a valóságnak. A laktanya építésére kiírták a pályázatot s ma, július hó 18-án lesz az árlejtés. A laktanya építésére nagyváradi építésszek is pályáztak. A városi tanács megleghangu levélben kérte fel *Örley* Kálmán országgyűlési képviselőt, hogy az árlejtésnél a nagyváradi iparosokat részesítse előnyben s így a különben is pangó helyi ipart támogassa.

* **A gyulai vár új gazdája.** A gyulai vár és kastély a napokban a már évek óta benne lakó *Almássy* Dénes gróf tulajdonába ment át. Édes anyja, özv. gróf *Almássy* Kálmáné *Wenkheim* Mária grófnőtől vásárolta meg, aki édes atyjától, néhai *Wenkheim* József gróftól felerészben örökölte, másik felerészét pedig pár évvel ezelőtt testvérétől, *Wenkheim* Gyula gróftól vette meg. Az eredetileg *Harukkern* báró által épített, egy század óta pedig a *Wenkheim* gróf család törzsfészekét képező gyulai kastély és a hozzá tartozó történelmi Vég-Gyulavár most tehát nem *Wenkheim*, hanem *Almássy* birtok. Az új tulajdonos a kastélyt kibővíti és gyökeresen restauráltatja.

* **Álmosd község veszedelme.** Szomorú eset az, mely most Álmosd község lakosságát fenyegeti. Pár évvel ezelőtt 167 gazda másodkézből megvette a gróf *Zay* Albert féle birtokot, azonban a község lakossága szegény és a drágán vett birtok részleteit nem tudták törleszteni. Halogatták a dolgot, majd a következő évben fizetnek, hát ha a jó Isten jobb termésrel fogja őket megáldani. S most egyszerre *Back* Fülöp bécsi bankár, a birtok mostani tulajdonosa követelésével fellépett, s minthogy a lakosság nem képes fizetni, beperelte őket. Eddig az összeg kamataival és a perköltéssel 44000 koronára emelkedett, s ily összeg erejéig végrehajtás alatt állanak. A lakosság felkérésére a főszolgabírónak sikerült a felperest rábírni, hogy a végrehajtást ideiglenesen beszüntesse. Azonban az ideiglenes haladék rövid, s a lakosság alig tehet eleget az új határidőig. Nagyon furcsa, hogy *Back* Fülöp ur eddig nem sürgette annyira a követelést, s csak most, mikor a követelése ily nagy összegre rug, vezetett ellenük végrehajtást.

Bizony ez nem annyira érdekes, mint szomorú . . .

* **Alapkövetés.** A koldusápoló és figyermek menedékház egyesület Perczes-utcán monumentális díszes palotát építtet. Az udvaron remek góth stílusú kápolnát emeltet az intézet egyik nagylelkű jöltevője. A *Sztariv* Ferencz építész által készített terv igen szép s a kápolna egyik legizlésebb épülete lesz a városnak. A kápolna alapkövét ma, szerdán délután 5 órakor teszik le.

* **A miniszter köszönete.** Sebő I. Imre könyvkereskedő mintegy 300 korona értékű könyvet ajándékozott a nagyváradai iskoláknak. Ezért a miniszter köszönetét nyilvánította.

* **Magyar iparművészeti tárgyak Párisban.** A párisi nemzetközi tárlaton kiállított magyar iparművészeti tárgyak nagy feltűnést keltenek és elismerést aratnak oly mértékben, hogy a híres európai iparművészeti muzeumok sietnek azokat megszerezni. Főleg a magyaros stíl az, mely megnyerte a külföld tetszését. A londoni Kensington-muzeum két igazgatója az intézet számára megvásárolt egy magyaros szekrényt és egy magyar stílusú szalonszekrényt és megrendelte a budai királyi palota számára készült magyar stílusú kerti szoba egész garnitúráját, végül pedig a kiállított eozin árúból egy egész gyűjteményt választott ki. A berlini és hamburgi iparművészeti muzeumok igazgatói magyar típusú terrakotta-alakokat és zománccos vázákat vásároltak. Ez épp oly örvendetes, mint tanulságos s e tényből mindenki levonhatja a konzekvenciákat a maga számára.

* **Tűzvész.** Virág István bihari lakos a multkor feleségével eltávozott otthonról s *Issák* Albert 4 éves unokáját egyedül hagyta otthon. A gyermek a szomszéd gyermekekkel játszott az udvaron, a mikor valahonnan előkerített gyufát s játék közben felgyújtotta a libát. Ettől tüzet fogott a ház teteje is, mely teljesen leégett, majd a szomszéd *Papp* Józsefné házára csapott át a tűz, mely félig le is égett s csak nagy nehezen tudták lokalizálni.

* **Zubovics Fedor állapota.** A híres katona és sportférfi állapotában ma lényeges javulás állott be. A tegnapi ügyes operáció, a melyet dr. *Boros* Ernő végzett a kapitányon, jelentékenyen megkönnyebbitette *Zubovics* állapotát. Az éjjel voltak ugyan heves fájdalmai, a melyek azonban reggelre csökkentek. Az edzett és vastermészetű huszárkapitány, ha a gyógyulás ily rohamosan fokozódik, rövid idő múlva elhagyhatja a kórházat. *Rákóczy* István főszolgabíró, a másik sebesült állapota, mint értesülünk, nem oly kielégítő. A főbíró még mindig erős seblázban fekszik. A seb olyan veszedelmes, hogy ha csak egy kicsit is mélyebb a *Zubovics* által előre bementett hónaljvágás, úgy a főbíró menthetlenül veszve van.

* **A lószerszámok vándorlása** czimen megírtuk, hogy a millenniumi díszmenetnél használt drága lószerszámok a rendőrség padlásán tönkre mentek. A városgazda felkéréséhez képest kiigazítjuk közleményünket azzal, hogy azok a lószerszámok, amelyekkel a törvényhatóság képviselői részt vettek a millenniumi hódoló-felvonulásban, nem romlottak el, hanem a városmajorban vannak őrizet alatt. Azok a szerszámok romlottak el, a melyeket a millennium alkalmából készítettett a város a lovas hajduk részére.

* **Ováció Bachó Istvánnak.** *Bachó* István honvéd karmester, a honvéd zenekar megteremtője, a ki hosszabb ideig Nagyváradon is tartózkodott s a kiról egyik esti lap, mint azt mi rögtön meg is írtuk, igen alaptalanul, azt a hirt hozta, hogy megőrült és a Lipótmezőn van, öt heti tartózkodás után érkezett meg Szobránczról. *Bachó* este, megérkezése után megjelent Ős-Budavárában, a hol a közönség valóságos ovációkkal fogadta s éljenzéssel, kendő és kalaplengetéssel üdvözölte a jeles karmestert.

* **Elhunyt ifju.** Már megemlékeztünk *Lipcsy* László VIII. osztályu gimnáziumi tanuló elhunytáról. Az alig 17 éves ifju kiváló tanuló volt s özvegy édesanyjának minden reményét megsemmisítette a kéréhetetlen sors. Temetése ma, szerdán délelőtt fél 10 órakor lesz a kőfaragó-utcai gyászhasztól.

* **Uj csendőr-hadapród.** *Egyed* Aodor hadapród, tényleges állománybeli tiszthelyettes a nagyváradai csendőr szárny-parancsnoksághoz próbaszolgálatra beosztott.

* **Katonák kártevése.** Ismeretes, mert állandó a gazdák panasza, hogy a katonák gyakorlat közben nincsenek tekintettel a megművelt földekre, sok kárt tesznek bennök s a megkárosított gazdák nem kapnak megfelelő kártérítést. E bajok orvoslására a fölművelésügyi miniszter rendeletet küldött a törvényhatóságokhoz. A rendelet, melynek elvi kijelentései a vidéki hatóságoknak és gazdáknak is megfelelő tájékoztatást adnak, lényegesebb részeiben ezeket mondja:

A rendelet mindenekelőtt a honvédelmi miniszterrel egyetértően azt jelenti ki, hogy szigorú megkülönböztetést kell tenni egyrészt a katonai csapatok által gyakorlat közben okozott mezei (erdei) károk, másrészt az egyes katonai személyek által gyakorlaton kívül okozott mezei (erdei) károk között. A katonai igazgatás, ha a törvény szerint átengedett területek elégtelenek, más szükséges földterületeket is akadálytalanul használhat, — bár eme mivelés alatt levő földek lehető kimelésével. A gyakorló katonai csapatokat azonban gyakorlati szabad végezésében sem a földbirtokos, sem a mező- vagy erdőőr nem korlátozhatja. A gyakorlatok idejéről Budapest székes-főváros területén a kerületi előjáróságok lehetően előlegesen rövid uton (telefon, küldött útján) értesítendőek, ezek aztán az érdekelt földbirtokosokat kötelesek erről tájékoztatni azzal az utasítással, hogy a gyakorlat tartama alatt őrtérületükön tartózkodjanak. Az ilyenkor okozott valóságos kárt és haszonvesztést a katonai igazgatás lehetően a helyszínen tartozik megtéríteni, ezért köteles a mező- vagy erdőőr azt lelkiismeretesen megbecsülni, a becslés eredményét a gyakorló csapat parancsnokával és a netán jelenlevő károsulttal azonnal közölni. Ha a gyakorlat színhelyén sem a mező- vagy erdőőr, sem a földbirtokos nincs jelen, a gyakorlat közben netán okozott kárról az illető csapatparancsnok értesíti a kerületi előjáróságot. Ha a mező- vagy erdőőr becslésében mind a katonai csapatparancsnok, mind a károsult megnyugodtak: a megbecsült, illetőleg egyezségileg megállapított kártérítést a csapatparancsnok a helyszínen a károsultnak kifizeti, a távollévő károsultat illető összeget pedig kézbesítés végett a kerületi előjárósághoz szolgáltatja be. Tényleges szolgálatban álló egyes katonai személyek által gyakorlaton kívül mezei, illetőleg erdei károkért a tettesek személyesen felelősek. A mezei (erdei) lopáson vagy a mezei, erdei vagyonrongálásán tetten ért egyes katonai személyekkel szemben a mező- vagy erdőörököt ugyanama jogok illetik meg, mint bármely más polgári emberrel szemben. Ilyenkor aztán a mezőőr a károkozás módját és nagyságát legkésőbb huszonnégy óra alatt köteles a kerületi előjáróságnál bejelenteni, mely aztán a körülményekhez képest vagy maga jár el, vagy átteszi az iratokat az illetékes katonai parancsnoksághoz.

* **Gyujtogató juhásztor.** A remeczi községi erdő szélén a multkor tűz ütött ki, mely 4 méter tűzfát hamvasztott el s tovább is terjedt volna, ha a segítségre érkező lakosság nem oltja el. *Nyegrucz* Demeter 12 éves fia személyében derült ki a tettes, a ki juh őrzés mellett gombát akart sütni és gondatlanságból felgyújtotta az erdő szélén összerakott fát. A tettes vétsége mellett szólt az a körülmény is, hogy egyik czimborájától gyufát kért s a tűznél is csak a gyereket találták. *Flanta* Mihály nagyváradai lakos, káros az esetet feljelentette.

* **A két czimbor.** Jó czimboraságban éltek együtt, *Golda* Antal és *Lachtag* Arnold lóhajcsárok. A két pajtás esténként együtt szórakozott és poharazás mellett vitatták meg valamelyik korcsmában a nap eseményeit. Tegnapi este is, mint rendesen, betértek egy korcsmába, a hol politizálás mellett jól felöntötték a garatra. Hajnal hasadás volt már, a mikor a két jó

pajtás hazafelé bandukolt. A Huszár-utca sarkán valami felett összekülömböztek s megfeledkezve a baráti szeretetről ugyancsak alaposan elpáholták egymást. A vesztes fél azonban *Lachtag* lett, a kit czimborája, egy furkós bottal, úgy ütött föltövön, hogy vértől borítva eszméletlenül terült el a kövezeten. A szerencsétlen embert a mentők szedték össze, kellemetlen czimboráját pedig a rendőrség vette pártfogása alá.

* **Magyar daltársulat.** A német zenger truppoktól megszabadult végre Nagyvárad város közönsége. A Bazar vendéglő bérlője: *Harsányi* József gondoskodott azonban a közönség szórakoztatásáról. *Szűts* László magyar daltársulata, a Népszínház tagjaival együtt humoros előadásokat tartanak. A társulat csak magyar darabokat és énekeket ad elő s a diskkrét, szolid előadásokat a családok is megtekinthetik. Az első előadás ma lesz a Bazar-kertben.

* **A ki a vonattal játszik.** *Lorunser* Ferencz, a remeczi ipartelep felügyelő mérnöke panaszt tett a hatóságnál, hogy *Záh* Tódor 17 éves sertéspásztor Zimbrun a pálya testen álló fával megrakott kocsikon feloldotta a féket s a kocsikat megindította. A kocsik folyton növekedő sebességgel rohantak az emelkedésről és egy átjárónál a felállított sorompót is összetörték. A fiu beismerte tettét s azt vallotta, hogy a sorompót is ő zárta el, mert megijedt, hogy a kocsik valami szerencsétlenséget fognak okozni. A csintalan pásztor ügyét átadták az élesdi kir. járásbírósnak.

* **Fürdés közben meglópták.** *Dencsházy* Ferencz b.-sz.-mártoni lakos *Ritók* Lajos rokonával fürödni mentek. *Ritók* előbb jött ki a vízből és *Dencsházy* fülkáját egy vassal feltörve, mellénye zsebéből hat darab 19 forintos elcsent, azután pedig eltűnt. A fülkék mellett levő inas, a ki látta, hogy *Ritók* a fülkében járt, vallotta be a tettest, a ki kezdetben tagadta tettét, azonban később beismerte.

* **Kóbor cigányok garázdálkodása.** Ujabb feljelentés érkezett a kóbor cigányok ellen. A multkor újból *Berettyó-Ujfalut* szerencsétlítették, maradandó emléket hagyván magok után. *Var* Sándor odavaló lakos nyitva álló lakásába bementek és több értékes dolgot és pénzt elemelve more patria odébb állottak. A hazatérő gazdának *Horvát* Rebeka szomszédnője elmondta a vendégek látogatását, a ki rosszat sejtve, benézett a lakásába s lesújtott lélekkel konstatálta, hogy több holmijának lába kelt. Nyomban jelentést tett a csendőrőrsön a lopásról s a járőrs nyomukba indult. Sokáig bujkáltak az erdőben s egyedüli veszűk volt, hogy a kifárasztott lovuk felmondta a szolgálatot, különben eltűntek volna. A csendőröknek így sikerült rájuk bukkanni, a kik rögtön hozzá láttak a motozáshoz, azonban a lopott tárgyakat nem találták a kocsiban. Bizonyára utközben, sejtven a fenyegető veszélyt, elrejtették. Minthogy azonban minden körülmény ellenük bizonyított, *Lali* János, *Lakatos* Puzza és *Lakatos* Mari kóbor cigányokat letartóztatták. A vizsgálat az agyafurt tolvajok ellen erélyesen folyik.

* **Betöréses lopás.** A mult héten *Spekocza* Pável tárkányi lakos fontos ügyben távol járt hazulról. Ezt az alkalmat valami tolvaj felhasználta és éléskamrájába betört, a honnan egy fél oldal szalonnát és nyolcz liter zsirt elemelt. Az ismeretlen tettest nyomozzák.

* **Párbaj kaszával.** Borzasztó esetnek voltak szemtanui a Robogány község határában fekvő Bély-uradalom aratói és cselédségek. Két fiatal ember támadott egymásra kaszával s addig villogtatták egymás fölött a gyilkos szereszmot, míg az egyik átmetszett nyakkal hanyatvágódott a tarlón s piros vére hatalmas sugárban ömlött a száraz földre. A Bély-uradalomban együtt dolgozott az aratók között *Tombor* János és *Szadai* András, mind a ketten egy faluból valók. *Tombornak* fiatal felesége verte a markot, a kivel leánykorában *Szadai* jó viszonyban állott. Munkaközben a

többi aratók sokszor felemlítették ezt a viszonyt Tombor előtt, a ki nagyon is féltékeny volt a feleségére s e miatt akarták bosszantani. E hó 14-én estefelé ismét Tombort bosszantották az aratók, miközben Szadai is beleszólt a dologba és nevetve olyan megjegyzést tett, mintha csakugyan bensőbb viszonya lett volna Tombor feleségével. Erre a nyilatkozatra Tombort elfogta a düh, felkapta a kaszáját és rákiáltott Szadaira, hogy most meghalsz, a támadásra Szadai szintén a kaszájával védekezett s alig pár percnyi tusa után Tombor János átmetszett nyakkal véresen bukott le a földre, hol rövid haláltusa után meghalt, Szadai szintén súlyos sérülést szenvedett, a mennyiben oldalán egy hosszú mély vágást kapott, a mi aligha nem életébe fog kerülni. A vizsgálóbíró tegnap tartotta meg a vizsgálatot s az aratók közül kettőt, Tomka Illést és Buksi Mihályt, mint a kik ennek a véres drámának az előidézői voltak, letartóztatta.

* **Elveszett.** A mult heti Schenker-féle istálló egése alkalmával egy reczés tetejű ezüst szivartárca, előlapján ovál alaku dudorodással, melyen címer van, elveszett. A becsületes megtaláló kéri, hogy ezt a tulajdonosra emléktárgyszerű dolgot adja át szerkesztőségünkben, hol a tulajdonos utján illő jutalomban részesül.

Kinai háboru.

A vészir, melyet Pekingből a telegráfdrót hozott, bizonyosságra változott. Az osztrák-magyar monarchia súlyos sérelmet szenvedett. Lerombolták a pekingi követségünk palotáját, azonkívül megölték monarchiánk mintegy negyven alattvalóját, diplomatáit, katonáit és polgárait. Ez mind olyan nyomós ok arra, hogy a monarchia ezen sérelmeket megtorolja. Pekingben a következő halottaink vannak:

Báró *Rosthorn* követségi titkár családjával.

Natiesta a pekingi követséghez beosztott alkonzul.

Thomann a »Zenta« hajó parancsnoka.

Kollár József sorhajóhadnagy, a követséget védő csapat parancsnoka.

Azonkívül két tengerészkadét és harmincz tengerész katonája »Zenta« hajóról.

Továbbá három nagykereskedő és mind-egyiknek a családjá.

A háboru újabb eseményeiről a következő távirataink hoztak hírt:

Pétervár, július 16. (Saját tud. táv.) A fővezérkar a következő jelentéseket kapta:

Nikolszkojéből, az Uszuri-vidékről, jelentik 11-iki kelettel: Mandsuriában a helyzet változatos, mert a kínai katonaság összejátszik a boxerekkel. A mozgalom kétségtelenül nemzeti és a kormány jó szemmel nézi. E hó 9-én elhatározták a japánok, hogy egy új hadosztályt küldenek Takuba. A csapatok hajóraszállása 12-én kezdődik.

A manduriai vasut főmérnöke azt jelenti, hogy a vasuti hivatalnokok és a védőőrségek a határállomásokra vonultak vissza, mire a kínaiak a vasuti állomásokat kifosztották, az ott talált készleteket megsemmisítették és a Khabarovszkkal való távirati összeköttetést elpusztították.

Dsarkendből jelentik e hó 11-iki kelettel: Küldsában, Mongolország nyugati határán, zavargások vannak. A konzul védelmére egy század katonaságot küldtek oda.

Szjölből jelentik 9-iki kelettel, hogy a Port-Arthurral való távirati összeköttetés el van vágva.

Az Amur-vidék katonai kormányzója jelenti 14-iki kelettel: A Mihály nevű gőzös öt

bárkával, a melyek tüzérseget vittek Blagovescsenszkbe, Khabarovszkból Blagovescsenszk felé tartott. Aigunnál lövésekkel fogadták és jelekkel föltartóztatták. Mikor a hajó megállt, három fegyveres kínai katonatiszt ment a földéltre azzal a parancsokkal, hogy az Amuron szüntessék be a hajózást, egyuttal beszélni akartak a hajó parancsnokával és tisztjeivel. Mialatt a tisztekkel tárgyaltak, a Szelenga gőzös az orosz határbiztossal és egy szakasz kozákkal a Mihály gőzöshöz csatlakozott. A határbiztos megparancsolta a hajó tisztjeinek, hogy folytassák utjukat, de amint a gőzös megindult, a kínaiak puska- és ágyutűzzel támadtak rá. A kozákok visszalöttek és a gőzöshöz sikerült, bár sérülten, Blagovescsenszkbe jutnia. A biztos és négy ember megsebesült. Időközben Blagovescsenszkből nagy orosz csapatot küldtek ki, hogy az orosz hajóknak biztosítsa utjukat.

London, jul. 16. (Saj. tud. táv.) Az alsóház mai ülésén bejelentette Brodrick parlamenti államtitkár, hogy a kormány nem kapott ugyan pozitív híreket arról a borzasztó katasztrófáról, a melyről a mai reggeli lapok hírt adnak, de azért még sem merik remélni, hogy a mérszárlásról szóló jelentések, tartalom tekintetben valótlank volnának. A lényeges pontokra nézve mindazonáltal helytelenek az idegenek fölkonzolálásáról szóló jelentések. Warren angol főkonzul azt jelenti Sanghaiból e hó 15-iki kelettel, hogy jól informált forrásból arról értesült, hogy a követségeket — úgy vélik — július 8-án ágyúzták, a mire az idegenek felkonczolása következett, a mi jóvá nem tehető szakítást vont maga után. Ezek a hírek, mondja a konzul, még nem nyertek megerősítést, de attól tart, hogy igazat mondanak. Brodrick bejelenti továbbá, hogy a kormány táviratot kapott, a mely szerint Seymour tengernagy visszament hajójára, de elegendő tengerészkatonaságot hagyott a szárazföldön az ágyuk mellett. Seymour táviratot küldött Takuból 14-iki kelettel, a mely szerint hiszi, hogy a nemzetközi csapatok néhány tiencini erőd kivételével valamennyi erődöt elfoglalták. Brodrick aztán elmondja, hogy milyen haderő állott július 10-én Takunál és Tiencinnél. Oroszországnak volt ott 149 tisztje és 8200 katonája, Japának 124 tisztje és 5100 katonája, Angliának 175 tisztje és 2400 katonája, Franciaországnak 103 tisztje és 2400 katonája, Németországnak 36 tisztje és 2400 katonája, Amerikának 10 tisztje és 1300 katonája. Azonkívül voltak ott kisebb osztrák-magyar és olasz csapatok, úgy hogy a nemzetközi csapatok egész létszáma 604 tiszt és 20700 katonára volt. Most jelentékeny segédcapatokat szállítottak partra vagy részben utban vannak még, csak hogy Takuban az előkészületek hiánya megnehezíti a partraszállást.

Különböző kérdésekre kijelenti Brodrick, hogy az angol kormány azt az instrukciót adta a kínai állomáson lévő legidősebb tengerésztisztnak, hogy minden kérdést a többi hatalmasság parancsnokaival egyetértően intézzen el. Különféle pontokra nézve tárgyalások folynak a kormányokkal. Bővebben nem nyilatkozhatik. Arra a kérdésre, vajjon az angol kormány elfogadta-e azt az indítványt, hogy a szövetséges csapatokat egy japáni tiszt parancsnoksága alá helyezték, azt válaszolja Brodrick, hogy ilyen indítványt nem is tettek.

Balfour, a kincstár első lordja bejelenti, hogy a kormány nagyobb póthitelt fog kérni a háztól, hogy előteremtse a dél-afrikai háborúhoz és a kínai operációkhoz szükséges költségeket. A dél-afrikai költségek remélhetőleg az utolsók lesznek. Balfour bejelentette továbbá, hogy törvényjavaslatot fog benyújtani, a mely szerint a matrózokat és tengerészkatonákat tizenkét évi szolgálat után a tartalékba sorozzák be. Balfour reméli, hogy az ülészakot az augusztus 5-én kezdődő hét folyamán be lehet majd rekeszteni.

Brüsszel, július 17. (Saját tud. táv.) A külügyminiszter a sanghai-i belga konzultól tegnap föladott táviratot kapott, a mely megerősíti a nemzetközi csapatok

tiencini győzelmének a hírét és azonkívül megjegyzi, hogy a sanghai-i taotáj még semmiféle megerősítést nem kapta a pekingi idegenek meggyilkolásáról szóló hírekről.

Washington, július 17. (Saját tud. táv.) Alapos az a föltevés, hogy a kormány a lehető legrövidebb idő alatt 8—10,000 embert fog összevonni, hogy Kinába küldje őket. Ha a helyzet több csapat kiküldését tenné szükségessé, akkor össze kellene hívni a kongresszust.

EGYESÜLETEK

Mérnökök gyűlése. Van szerencsém a nagyváradi mérnök és építész asztaltársaság igen tisztelt tagjainak szives tudomására hozni, miszerint folyó hó 19-én délután 1/6 órakor a Karger-féle vendéglőben rendes összejövetel fog tartatni, a melyre tisztelettel kérem teljes számmegjeleni, kiváló tisztelettel a titkár.

IRODALOM.

Ratisbonne Tivadar atya beszélgetései.

A keresztény és a zsidó vallás összehasonlítása.

A Megváltó 1900-ik évében izraelita polgártársainak szeretettel ajánlja *Tótfalussy* Béla, budapest-erzsébetvárosi plebános. 1900. Kapható a kiadó plebánosnál. Budapest, VII., Szegényház-tér 8. Ára egy korona. Tömeges megrendelésnél 60 fillér.

Ratisbonne Tivadar 1802. december 28-án született Strassburgban. Második fia volt Ratisbonne bankárnak, az izraelita gyülekezet elnökének; unokaöccse Meyerbeer Jakabnak, a híres zeneszerzőnek. Hosszabb ideig tartó jogi és bölcséleti tanulmányok után meggyőződést szerzett a kereszténység igazságáról, 1827-ben nagyszombaton fölvette a szent keresztiséget, 1830-ban pappá szenteltetett s Párisba ment, hogy ott fajrokonainak megtérítésén működjen. Oda ment fitestvére, Alfonz is, miután Rómában megtért s a keresztiség szentségét fölvette. Ez is pappá lón.

Tivadar 1843-ban megalapította a keresztény zsidó szüzek testvérületét (kongregációját) »Notre Dame de Sion« néven, mely 1863-ban hivatalos megerősítést nyert. Ugyane néven hithirdető (misszionárius) papok testvérületet is alapított, melynek később a többi közt a híres Lehmann megtért zsidó is tagjává lett. Mig Alfonz testvére Jeruzsálemba ment s ott a kereszténység bölcsőjénél, a Sion-testvérület segítségével a zsidók leányainak megtérítésére több intézetet alapított, Tivadar Párisban maradt és termékeny irodalmi működést fejtett ki. Fő munkája szent Bernát és korának története. Ezenkívül kiadta a következő munkákat: Evangéliumi morzsák. Allegóriák nagy és kis gyermekek számára. Keresztény anyák kézikönyve (16 kiadást ért.) Lelki gyakorlatok. Az igazság sugarai. Végül a jelen beszélgetések.

IX. Pius pápa apostoli jegyzővé (protonotárius) és a »keresztény anyák testvérületének« főigazgatójává nevezte őt ki.

Ratisbonne Tivadar 1884. január 10-én halt meg; testvére ugyanabban az esztendőben, május 6-án követte őt a sirba.

Előttünk levő munkácskájá elmondja és kimutatja, mily viszony van a keresztény és a zsidó vallás közt. E végből őt beszélgetésben előadja a zsidó vallás fő tételeit, tanát az ember eredetéről és bünbeeséséről, a Megváltó (Mesiah, Messiás, Christos, Fölkent) megigéréséről és előkészítéséről s kimutatja a Megváltóra vonatkozó ígéretek beteljesülését a názáreti Jézusban. Felfogásának, melyet érvekkel bizonyít, veleje a következő: »A keresztény hitre térített népek bizonyos tekintetben olyan galyak, melyeket a zsidó-ágba oltottak be. Zsidók hirdetik az evangéliumot a világnak, zsi-

dók alkotják az első keresztény egyházközseget, melyhez fokról fokra a föld népei csatlakoznak. Világos, hogy midőn a zsidók kereszténynek lettek, nem cserélték föl vallásukat, mert csak elismerték a Messiást, a kit vártak; a görögök, rómaiak, egyiptomiak s az összes pogány népek azonban, akik az új hitet fölvetették, lemondtak bálványaikról.

Ebből azután az következik, hogy: »A hit katolikus tulajdonkép igazi izraelita, aki mindazon ígéretek teljesedésében hisz, melyeket Ábrahám, Izák és Jákób Istentől kapott. Hisz a Messiás eljövételében, mert ő a Jézus Krisztus, Urunk, Isten Fia, aki megtestesült Máriának, az Izraelből származott szeplőtelen szűznek méhéből.« Azért mondja Sz. Pál (Galat. 3, 7.): »Kik hitből vannak, azok Ábrahám ivadéka vagytok és az ígért szerint örökösök.«

»Imádkozzál tehát, így végzi a szerző oktatását, »imádkozzál bizalommal Istenhez s felvilágosítva az ő szent malasztjától, utánozd azt az igazi izraelitát, akinek dicséretét az evangélium hirdeti; borulj le Jézus Krisztus lábához és mondd neki: Rabbi! te vagy az Isten Fia, te vagy Izrael királya! (Ján. 1, 49.)

Tóthfalussy Béla igen jó dolgot művelt, mikor ezeket a beszélgetéseket kiadta. Nagy haszonnal forgathatják azt első sorban az izraeliták, második sorban a papok, kik izraeliták oktatásával, megtérítésével foglalkoznak s végül minden igaz keresztény, ki óhajtja, hogy izraelita polgártársaink szép kötelességükhöz hiven elfogadják az első sorban részükre küldött Megváltót s ilyképp keresztényekké legyenek.

Az isteni Megváltó áldása legyen e füzetkén.

Igazságszolgáltatás.

A jeggyűrűk ára. Saskeőy József fővárosi tanító határozottan ötletes ur. Ha kontóval alkalmatlanoknál nála s fizetni nem tud, vagy nem akar: hát viccel. Néha azonban megjárja, a mint az vele ezuttal is megese.

Az ékszerész, kitől Saskeőy jeggyűrűt vásárolta, számlát küldött s kérte a pénzt, már talán tizedszer. A tanító udvariasan leültette a pénzeszedőt, Kirst Jánost s belefogott egy levél írásába. A mint a levelet megírta, szépen kopertába tette s átadta Kirstnek, a tisztos öreg urnak.

— Kérem, én pénzért jöttem s nem levélért, — bátorkodott megjegyezni Kirst.
— Csak vigye ezt — válaszolta Saskeőy — ennek jobban örül majd a főnöke is, ön is.

— Otthon aztán, a mint a főnök felbontotta a levelet, furcsa dolgokat kellett Kirstnek hallania. A levélben ugyanis ez állott:

— Pénzem nincs most, tegyen a mit akar, — csak ne küldje többet hozzám ezt a pimasz, szemtelen viselkedésű tola-kodót.

Az öreg Kirst János, a ki valaha jobb napokat látott uriember, feljelentette a tanító urat becsületsértés miatt s az ügyet ma tárgyalta Baumann büntető bíró. Saskeőy alig tudott szólni, mikor a bíró feddő hangon feleletre vona furcsa eljárásáért, de azután mégis megszólalt:

— Kirst gyalázatosnak nevezett, hogy nem fizettem s ezért írtam a sértő levelet.

Kirst: Valótlan, egy szóval sem sértettem meg.

— De igen, azt mondta: szemtelen, gyalázatos.

Dr. Stein Mór: Nem hiszem s tán csak kissé hangosabban beszélt a rendesnél, a mit meg is érdemel az, ki a jeggyűrűje árát sem fizeti.

A szóváltásnak azzal vetett véget a bíró, hogy felhívta Saskeőyt oly tanuk megnevezésére, a kik az állítólagos sértést hallották. Erre Saskeőy viszonyvadászt emelvény Kirst ellen, feleségét és cselédjét jelentette be tanuknak. Baumann bíró a két tanu kihallgatása végett a tárgyalást elhalasztotta.

Rendőri brutalitás. Régi jó szokása a budapesti rendőrségeinknek, hogy tüntetések alkalmával maga csinálja a legnagyobb zürz-

vart, közben pedig virtuskodik s üt, ver és kasszabol. Persze brutális viselkedését sokszor érzik egészen ártatlan emberek, akiket utja csak véletlenül visz arra, ahol a rendőri hősöködés tombol. Így járt a múlt évi január hó 15-én Neszmélyi Artur, az a szerencsétlen hírlapíró, a ki azóta meghalt, a kinek ügyével csak ma foglalkozhatott a törvényszék.

Az említett napon a főváros szociálistái népgyűlést tartottak az Ujvásár-téren s végül tüntető körmenetet rendezvén, a Körut felé fordult a néparadat. Neszmélyi Artur, a beteges, nyomorék újságíró, az Outhon-körből jövet az Egyetértés szerkesztőségébe igyekezett. A mint az Erzsébet-körut sarkára ért, egyszerre rárontott egy csomó rendőr s miközben »gazember« s más ilyen titulusokkal illették a tüntetés béke-szemlélőjét, a ki csak azért állt meg, mert a nagy tolongásban előre jutni nem tudott, elkezdtek irgalmatlanul ütni és rugdalni.

A rendőrök aztán be akarták kisérni a szerencsétlent, de utközben érték Krecsányi kapitányt és Bockelberg Ede felügyelőt s az utóbbi kiszabadította Neszmélyit a megvadult rendőrök kezéből. A megkínzott hírlapíró persze feljelentette bántalmazóit s a vizsgálat Sajó Sándor rendőrkapitány s a vezetése alatt volt legénység ellen megindult. Sajó kapitány s többek ellenében azonban megszüntették az eljárást s a bíróság csupán Zelenka János rendőrellenőrt és Csanády Mihály rendőrt helyezte vád alá; mindkettőt a büntetőtörvénykönyv 163. §-ába ütköző személyes szabadság megsértése címén.

A mai tárgyaláson, melyre egész sereg tanut idéztek meg, dr. Baráth Zoltán bíró elnökölt. A közvédat dr. Polgár Viktor királyi alügyész képviselte, a vádlottakat dr. Weisz Sándor ügyvéd helyettese: dr. Weber Salmon és dr. Weigand ügyvédek védtek. Az elhunyt pamaszos Neszmélyi Arthur képviseletében Polónyi Géza ügyvéd helyettese jelent meg. A bíróság legelőbb a vádlottakat hallgatta ki. Mind a ketten ártatlannak mondták magukat. Előbb csak Csanády rendőrt vádolták azzal, hogy Neszmélyit tette bántalmazta s mert Csanády az ellenőrt, Zelenkát nevezte meg mint olyant, ki az inzultusokat elkövette, Zelenka is a vádlottak padjára került.

Baráth elnök először Zelenka János rendőrellenőrt kérdezi meg:

— Mái is állásban van ön?

Zelenka: Nem, felfüggesztettek.

— És bűnsnek érzi magát?

— Az egész ellenem szóló vád koholt! Ott se voltam akkor a helyszínen.

— Mért vallana akkor ellene a saját rendőre?

— Csanády maga volt vádlott s hogy magát tisztazza, belekevert engem.

— De itt lesz egy Magyar József nevű rendőr is, akinek ön maga mondotta volna:

»No, bevittem egy újságíró is.«

— Nem mondtam s ez csak valami tévedésen alapuló szóbeszéd.

— Azt is állítják, hogy a mikor az elhunyt Neszmélyit bekisérték, ön hátulról még akkor is ütlegelte egy bottal.

— Ezt Csanády tehette.

— Hát ön csak bekisérte?

— Én nem is kisértem.

Az elnök most a másik vádlottat, Csanády Mihály rendőrt szólítja elő, a ki szintén tagadja a bántalmazásokban való részvételét. Szerinte 3—4 rendőr hurcolta Neszmélyit, ő egy tüntetőt vitt ugyanakkor a lovasrendőrök felé.

Baráth elnök: Nem inkább ez volt Neszmélyi?

— Nem, az más volt, a ki csakugyan tüntetett.

— És kik cipelték Neszmélyit?

— 3—4 rendőr, de hogy kik, azt nem tudom?

— Hisz ön csak ismeri a rendőrtársait.

— Azok más kerületbeliek voltak. Csak azt láttam, a mint vitték s azt, hogy a mikor Krecsányi kapitány ur és Bockelberg felügyelő ur közelébe értek, Neszmélyi kiáltozott:

— Bockelberg ur! szabadítson ki ez embereket kezéből.

Elnök: És tudjuk is, hogy aztán Bockelberg kiszabadította...

— Csanády: Igen.
— De épp ő ám azt is mondja, hogy maga volt az, a ki Neszmélyit kisérte.
— Kérem, én nem.
— Határozottan ő sem állítja.
— Nem is voltam.

A törvényszék erre Iványos Gyula rendőrfogalmazó, a meghívott rendőrök s a polgári tanuk kihallgatásába kezdett. Tekintettel a beidéztettek tanuk nagy számára, az itélelhozzatal elhalasztott.

A nagyvárad kir. tábla elintézt ügyei.

Előadó: Poyvár Dénes.

1710 Uszka Flore uzsora — részben megváltoztatva.

1751 Létai Imre és társa hatóság elleni erőszak — részben megváltoztatva.

1754 Bertye Szaveta becsületsértés — visszautasítva.

1765 Argyelán Lázár lopás — megváltoztatva.

1766 Popucze Stefan és társa lopás — részben megváltoztatva.

2345 Incsikó Mihály és társa hatóság elleni erőszak, stb. — helyben hagyva.

1749 Horga Andrej és társa lopás — részben megváltoztatva.

1808 Szkurt Illés és társa lopás — helyben hagyva.

1817 Mócz Stefan testi sértés — helyben hagyva.

1904 Lermann Márton és társa testi sértés — helyben hagyva.

Előadó: Czvek Kálmán.

51 özv. Kővári Istvánnak tkvi. kérvényi ügye — rendelet.

69 Nagy-Szobeni földhit. intézet — Ursits Vilmos — rendelet.

101 Dr. Mihajlovits Miklós és társa — rendelet.

68 Néhai Rokszin György hagyatéki ügye — helyesbítés.

1669 Uj-szt.-Annai gyámpénztár — Rothümbler A. és neje — megsemmisítve.

1733 Dr. Ispranovics Szevér — Ursz Juon és társa — rendelet.

1756 Molnár Ferenczné — Nyári Ferencz — helyben hagyva.

1838 M. kir. kinestár és társa — M. Sándor E. és társa — megváltoztatva.

1847 özv. Szuba Simeon és társa — Föber Lajos és testvére — rendelet.

1860 Kaufmann Béla — Deák Trandafir — részben megváltoztatva.

1895 Bere Zsuzsanna — Csögi László — helyben hagyva.

1907 Viktória tk. — Venter Gerő s neje — helyben hagyva.

1924 Goldschmidt Mihály — Rebenwurtel Sámuel — megváltoztatva.

1932 Arad-csanádi gazdasági takarékpénztár — Peszkár Tódor — helyben hagyva.

REGÉNY-CSARNOK.

AZ ÁLARCZ.

Németből fordította: Votisky Antal.

16.

— Késő van már térdelni! — szólt Hypolit, — de egyszer meg kell hallgatnia, Lia!

Az reszketett, Hypolit még mindig vaszorítással fogta balkezét, mintha sohasem akarná elbocsátani.

— Hol, mikor? — kérdezte Hypolit tovább.

— Legyen, — mondta Lia hangtalanul, — ugyanazt a jelmezt viselem, amit viseltem azon a bálon, a melyen önt megismertem. Ha beszélni akar velem, csak ezt a szót mondja, Sigurd, én követni fogom: páholyom a jobb oldalon a nyolczadik.

Elment. Nem lébegett el, mint rendesen, lassan, faradtan lépett, mintha lábai meg lettek volna terhelve. A szívéen viselte a terhet.

És mikor a tánczene felvillanyozó ötényei szertehangzottak és a tarka sokaság odalent a tágas téren fel és aláhullámzott, ők ketten egyedül voltak a páholyban. Halkan kellett beszélőnek, mert jobbról és balról meghallhatták volna a szomszédpáholyban.

Lia levette az álarcot és leült a piros bársony zsölyébe, Hypolit összehuzta előtte a függönyöket, hogy ne hatoljon be a vakító fény és ebben a félhomályban letérdelt Lia elé.

Az felakarta emelni.

— Az sem igazságos, hogy meghallgatom, Hypolit gróf.

— Maradjon, — kérte Hypolit — és hallgasson meg, ha van szíve, a miben én kételkedem!

— Én magam is, — hangzott vissza és keze ott nyugodott a keble fájdó oldalán.

— Lia, kezdte a gróf, — megkísérletem, hogy elfelejtsem, de nem lehetett. Szemei és hangja okozták ezt, nem tudom hát elviselni, hogy velem olyan hideg barátsággal bánjon. Mondja, hogy van még abból a szerelemből egy atomnyi, a melyet nekem bevallott, mondja, hogy nem felejtett el engem és megbocsát.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Az angol hajók Fiumében.

Fiume, július 17. (Saj. tud. távirata.) Ma délután, az angolok által rögtönzött regatta versenyt gróf Szapáry kormányzó és nagy előkelő közönség az admirális hajójáról szemlélte. Az admirális a kormányzó előtt kijelentette, hogy foglalkozik azon tervvel, hogy minden évben egy-két hónapon keresztül Fiumében egy-két hadihajót állomásoztat.

A hágai békekonferencia.

Hága, július 17. (Saját tud. távirata.) A kormány hivatalos értesítést kapott arról, hogy az angol királynő jóváhagyta a választott bíróságokra vonatkozólag a hágai békekonferencián kötött egyezményt.

Véres családi dráma.

Budapest, július 17. (Saj. tud. táv.) Megrendítő családi dráma történt itt ma, a Dob-utca 73-ik számú házban, a melyben már évek óta van Braun Anna tejsarnoka. A tejsarnok mellett van egy udvari lakás, a hol az üzlet tulajdonosnője lakott Mautner Juliskával, a ki az üzletben kiszolgáló volt. Braun Anna rövid idővel azelőtt Schlesinger Márk kántorhoz nőül ment. A férj eleinte boldogan élt második feleségével, de később rosszul kezdett bánni az asszonnyal, a ki durva modora és bánásmódja miatt mintegy hat héttel azelőtt kiadta az útját. Schlesinger ma délután 2 órakor beállított az asszonyhoz, a ki a boltban éppen ebédnél ült Mautner Juliskával és kis fiával.

— Menj ki a boltból! — kiáltott reá az asszony.

— Itt maradok! — felelt a férfi.

Az asszony erre felkapott egy korsót, hogy leöntse vizzel a betolakodót. Schlesinger erre dühbe jött, — most meghalunk! — kiáltott az asszonyra s fenyegetőleg közeledett feléje. Kiütötte kezéből a korsót, mire az asszony menekülni próbált. Az udvari szobába akart futni, de Schlesinger utólerste. Hirtelen egy nagy konyhakést rántott elő s a szerencsétlen asszonynak felmetszette a nyakát, a ki összeesett. Mautner Juliska a rémülettől megdermedve nézte a szörnyű jelenetet, de mikor a dühöngő ember feléje rohant a konyhakéssel, kétségbe esett kiáltással szaladt ki az utcára:

— Gyilkosság! Rendőr!

A zajra csakhamar több rendőr érkezett a helyszínére, a kik behatoltak a tejsarnokba. Rémes látvány tárult szemeik elé. A földön nagy vértócsában feküdt az asszony, közvetlen mellette pedig Schlesinger, a kinek a nyaka két nagy sebtől vérzett. A szerencsétlen asszony pár perc múlva kiszenvedett. A gyilkos életben van és sebei sem életveszélyesek. A borzasztó tragédia színhelyén egész délután szívet facsaró jelenetek játszódtak le. Egymás után érkeztek meg az áldozat rokonai, a kik zokogva borultak szerencsétlen testvérük holttestére. Mautner Juliskára pedig a rémes tragédia annyira hatott, hogy az ijedségtől beszélni sem tud és többször elájult. A gyilkost a rendőrök kórházba szállították.

A bolgár fejedelem Párisban.

Páris, július 17. (Saját tud. távirata.) Ferdinánd bolgár fejedelem ideérkezett és meglátogatta Loubet elnököt, a ki a látogatást viszonozta.

A búrok visszavonulása.

Pretória, július 16. (Saj. tud. táv.) Roberts lord ma egy csapatot küldött ki a végre, hogy a búrokat elűzze a várostól észak és északnyugatra emelkedő kopjékról. A búrok azonban elhagyták hadállásaikat, a nélkül, hogy csak egy lövést is tettek volna.

Életmentő angol matróz.

Fiume, július 17. (Saját tud. táv.) A délutáni verseny lefolyása alatt az *Adamichmolon* egy fiucska ruhástól a tengerbe esett. A fiucska egy angol matróz mentette meg. S mikor a nevét kérdezték, csak annyit mondott, hogy az *admirális legénységébe tartozik*. Az életmentő matrózt a közönség lelkesen megéljenezte.

SZERKESZTOI POSTA.

M. J. Belényes. A július elején tartott concursuson Buzás István, Fogel Sándor, Libis Jenő és Weber Jenő VII. osztályu tanulók, Bart István, Gahier Mihály és Münch Szilárd I. éves ifjakat vették fel a papnöveldebe, míg Pataky Arnold és Prág Ferencz növendékpapokat pedig Budapestre küldi fel a bibornok ur Ó Eminenciája.

KÖZGAZDASÁG.

A kassai iparkamara a szövetkezetek ellen. Mint a kassai Felsővidék írja, a kassai kereskedelmi és iparkamara jelentésében a következők olvashatók:

Gyarmatárkereskedőink az elmúlt évben is sokat szenvedtek a hivatalos protekció alatt viruló fogyasztási szövetkezetek óriási versenye miatt, melyek száma az utolsó években óriási mérvben szaporodik és melyek néppárti lobogó alatt és felekezeti jel-szavak mellett irtó háborút folytatnak azon szerencsétlen üzletemberek ezrei ellen, kik nem az egyedüli üdvözítő vallás hitelveit vallják.

Ki hitte volna, hogy hivatalosan kiadott és komoly számba menő jelentésben ilyen kázárszelleme nyilatkozatot olvassuk? Ki hitte volna, hogy akad Magyarországon okos ember, ki a nép anyagi jólétének emelésére szervezett szövetkezeteket, károsoknak fogja karakterizálni. És legfőképp azt ki hitte volna, hogy a kereskedelmi és iparkamarák ilyen jó támogatói és védői lesznek a Galicziából és Romániából beözönlő új magyaroknak. Mi köze van ehhez a felekezeti és a dogmatikának: azt csak a kassai politizáló és dogmatizáló iparkamara tudná megmondani.

A csalamádé kapálása. Nem irunk új dolgot alábbi sorokban, mert hiszen a csalamádé kapálását már nem egy gazdaságban évek óta üzik; miután azonban azt tapasztaljuk, hogy a példa követőkre nem talál, nem véljük feleslegesnek a kérdést újból szóvá tenni, figyelmeztetvén a gazdaközönséget ama előnyökre, melyek a csalamádé kapálásával származnak.

Ha a csalamádé sűrűn van vetve s az időjárás száraz, akkor nem csak fejlődésében marad vissza, hanem végkép ki is sül, úgy, hogy lekaszállásra sem érdemes. Ilyenkor a gazda zöldtakarmány hiányában kénytelen jármos és esetleg legelő marháival a tölre szánt réti szénát vagy herjét elfogyasztatni és ennek hiányát télen drága abrakkal pótolni; de ez még nem egyedüli veszteség, hanem ehhez járul még az is, hogy földje, melyre megmunkálásra, kezelésre, adóra stb. rengeteget költött, — parlagon hever és semmi jövedelmet sem hoz.

Kapálás mellett ezen eset ki van zárva; mert a kapálás által a talaj felületét — porhanyón tartjuk, a talaj kiszáradását lassítjuk, a gyomokat irtjuk. Magnyerés céljából vetett tengerinél megtörténik ugyan, hogy nagy szárazság esetén a kapálás dacára is nem fejlődnek csövek illetve a csöveken szemek, ellenben a levél és szár többé kevésbé mindig megnő. Sűrűn vetett csalamádénál, ha az időjárás normalis az egyes tövek nyugán nőnek fel levelekből. Ha ellenben szélesebb sorokba van vetve a csalamádé, akkor az egész száron van levél és pedig nem fakószínű vékony, hanem intenzív zöld színű husos tápdus levél, a mely tehát nemcsak minőség, hanem mennyiség tekintetében is túlszárnyalja az előbbi.

Egy másik előnye a kapálásra vetett csalamádénak a mag megtakarításban áll, ugyanis sűrű vetésnél kat. holdanként 200—250 kg. vetőmag szükségeltetik, míg kapa alá kerülő csalamádénál elegendő 100—120 kg. akkor, ha a távolságot 50 c/m-re vesszük.

A csalamádé kapálására azt hozzák fel ellenvetésül, hogy a kapálás a termés költségét jelentékenyen emeli. Ez ellenvetés czáfolására elegendő annyit felemlitenünk, hogy az esetben, ha a jelzett sortávolságot betartjuk s ezzel lehetővé tesszük a lókapának, illetve töltőgető ekének alkalmazhatóságát, úgy a holdankénti ápolási költség alig kerül többé 4 koronánál. E kevés költség recompensatiót talál a termés-eredmény javulásában.

Ma, a midőn a takarmány-termelés fontossága mindinkább előtérbe lép, nagyon érdemes azon kérdéssel foglalkozni, hogy mi módon nyerjünk minél jobb és minél több takarmányt. Nem elegendő tehát a talaj gondos elkészítése, megfelelő szántók alkalmazása, műtrágyák használata stb., hanem iparkodni kell a növény tenyész-ideje alatt is megtenni azon munkálatokat, melyek a termés eredményét lényegesen befolyásolhatják.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. július hó 17-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 13.40—13.—. Kétszeres buza 11.—10.60. Rozs 11.—10.60. Arpa 11.40—9.20. Zab 9.60—9.20. Tengeri: 11.60—11.20. Borsó 34.—. Lencse 40.—. Bab 14.40. Köleskása 24.50. Burgonya 8.—. 100 kiló lángliszt 25.50. zsemlyeliszt 24.50. fehérkenyér liszt 23.50, barnakenyér liszt 20.50. széna fuvarral 3.60, szalma 1.— Szalonna 106.—, 6 kiló zsup-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —10. 1 köbm. bükkfa 6.50, tölgyfa 6.—, cserfa 6.70, 100 kiló marhahus —.96, öntött gyertya —.86, Lámpaolaj —.82. 1 liter ó-bor 1.20. Uj-bor —.80. Pálinka —.72, Szilva-pálinka 1.80. Szesz 2.— 1 mm. kőso 21.50, nyers fagyú —.48. olvaszt. fagyú 72.—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 64.—, uj bor 42.—, mész 2.10, kemény faszén 3.50, puha faszén 3.—, kendermag 24.—. köles 14.—, repce 24.—, dió 60.—, mogyoró —.—, aszalt szilva 48.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalonna 1.12, sertéshus 1.—4, juh-hus 64, ve-

res hagyma 18, fog-hagyma 36, bors 2.20, paprika 2.40, barnakenyér 18. Egy liter kőolaj 40, mm. búkköny —, 1 mm. luczernamag —, 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Marha ártáblázat 1899. július hó 17-ről.
Egy pár első rendű jármás ökör 630—690, egy pár másodrendű jármás ökör 480—610, egy pár harmadrendű jármás ökör 260—470, 1 drb fejős tehén 100—230. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 152—226. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 120—180. 2 drb. veres borju 20—40, 1 drb. fél éves borju 34—44, 1 drb egy éves borju 46—70, két éves borju 68—164. 1 drb hizott sertés 84—134, 3 pár fél éves 28—36, 1 pár egy éves sertés, 36—64, 1 pár két éves sertés 60—124. 1 drb igás ló 140—300, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 28—36. 1 pár bojubőr 10—20, 1 pár lóbőr 8—22.

Forgalmi kimutatás 1899. évi július hó 17-ről. Tiszta buza körülbelül 900 hltr, kétszeres buza 180 hltr, rozs 500 hltr, árpa 300 hkl, zab 250 hltr, tengeri 280 hltr, burgonya 300 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 85 drb, félhizott 160, sovány 140, süldő 280, malac: 350, hizott marha 17, jármás ökör 600 fejős tehén 280, borju 270, bivaly 13, juh és kecske 56, ló 507.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, július 17.	
Osztrák hitel	672.50
Magyar hitel	690.50
Allamvasut	664.—
Rimamurányi	507.—
Magyar jelzálog	431.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, július 17.

Buza októberre	7.45
Buza júniusra	—
Új tengeri	5.80
Rozs okt.	6.65
Zab okt.	5.16
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. július 17-én.

Magyar aranyjárdék 4%	96.50
Magyar koronajárdék	90.95
Magyar vasuti kölcson aranyban 4,1/2%	100.50
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2,1/2%	99.60
Magyar vasuti államkötvény 1876-ból	97.50
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	90.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	98.30
Italmérségi jog megváltási kötvény	92.50
Horváth-szlavónföldterhermentesítési kötvény	158.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcson	188.50
Tiszaszabályozás szegei sorsjegyek kölcson	97.25
Osztrák járdék papirban	97.—
Osztrák járdék ezüstben	96.25
Osztrák járdék aranyban	96.75
Osztrák korona járdék	134.50
Osztrák államsorsjegyek	17.10
Osztrák magyar bankrészvény	692.—
Magyar hitelbankrészvény	671.50
Osztrák hitelintézet részvény	96.50
Párisi vista	19.30
20 frankos arany (Napoleon'or)	118.50
Németbirodalmi márka	242.30
London vista	23.60
20 márkás arany	—

Dr. VUCSKICS GYULA.

Faeladási hirdetmény.

A nagyváradi lat. szert. püspökségi uradalom kristyóri erdőgondnokságához tartozó, Kristyór község határában fekvő »A« üzemosztály I. tag. »Aries« nevű erdőrészében 759—8 kat.

hold vágásterületen becslés szerint található 31950 m³ luczfenyő, valamint 44550 m³ búkkfa-tömeg, f. évi augusztus hó 21-én, 45720 kor. kikiáltási ár mellett zárt írásbeli ajánlatok útján, a nagyváradi lat. szert. püspökségi uradalom fötisztí hivatalánál (Fő-utca 18. szám) fog eladatni.

A 10% bánatpénzzel felszerelt ajánlatok f. é. augusztus hó 21-én, délelőtt 9 óráig Nagyváradon, a l. sz. püspökségi uradalom fötisztí hivatalához nyújtandók be; a hol ugyancsak, valamint Vaskóhn, a főerdészi hivatalnál a szerződés feltételei, hivatalos órák idejében megtekinthetők.

A megajánlott ár számokkal és betűkkel irandó ki, azon kinyilatkoztatással, hogy az ajánlatot tevő a szerződés feltételeit ismeri és azoknak magát aláveti.

Nagyvárad, 1900. július hó.

Urad. fötisztí hivatal.

Élvezetes NEMES RÁKOK naponta frissen halászva.

Jótállás mellett élve érkezik portó- és vámmentesen 10 fontos postakosarakban.

80—100 Portió rák . . . csak 2 frt 10 kr.
60—80 Oriási rák kővér

ollókkal . . . „ 2 „ 65 „
40—50 Soló rák, válogatva „ 3 „ 60 „
30—40 Különleges rák, ritka nagy faj . . . „ 4 „ 20 „

Kiszolgálás gyors és szigoruan reális.

D. GOLDSTEIN
SZÁLLÍTÓ HÁZA

Podwoloczyska, (orosz határ.)

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1900. évi május 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.									
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
Budapest ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	—	Kolozsvár ind.	—	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01	—	—	—	P.-Ladány ind.	4 06	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08
Rákos >	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28	—	Jegenye >	—	6 11	7 59	11 14	7 16	—	—	—	—	Debreczen >	5 14	2 33	6 26	11 44	3 36	7 41
Ujszász >	8 28	10 59	3 32	8 40	10 56	—	B.-Hunyad >	—	6 40	8 37	1 44	7 55	12 20	—	—	—	Érmihályfalva érk.	6 35	3 57	—	1 —	4 58	—
Szolnok >	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	—	Csucsá >	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52	—	—	—	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Szajol >	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	—	Rév >	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34	—	—	—	Szá. v. Sz. v. Gy. v. Sz. v. Sz. v. Gy. v.						
P.-Ladány >	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd >	5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	1 48	—	—	—	Érmihályfalva ind.	6 36	11 17	3 14	5 27	9 14	—
Báránd >	—	2 12	—	12 07	—	5 11	Mező-Telegd >	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01	—	—	—	Debreczen >	7 51	12 36	4 16	7 10	10 27	9 01
Sáp >	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	F.-Vásárhely >	6 49	—	11 01	—	10 27	—	—	—	—	P.-Ladány érk.	—	1 45	5 03	8 40	11 28	9 48
B.-Ujfalva >	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	Várád-Velence >	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25	—	—	—	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.						
M.-Peterd >	—	3 —	—	1 —	—	6 15	Nagyvárad érk.	7 16	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31	—	—	—	V. v. V. v. Nagy-Léta- V. v. V. v.						
M.-Keresztes >	—	3 12	—	1 14	—	6 31	Nagyvárad ind.	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38	—	—	—	Debreczen i.	8 35	4 31	—	—	—	1 05
Bors >	—	3 25	—	1 28	—	6 50	Püspöki >	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—	—	—	—	Sáránd >	9 28	5 16	—	—	—	—
Püspöki >	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02	Bors >	2 47	—	11 54	—	11 22	—	—	—	—	H.-Bagos >	9 41	5 26	—	—	—	—
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztes >	3 12	—	12 05	—	11 37	—	—	—	—	H.-Pályi >	10 05	5 48	—	—	—	—
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25	Mező-Peterd >	3 30	—	12 17	—	11 50	—	—	—	—	M.-Pályi >	10 20	5 59	—	—	—	—
V.-Velence >	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32	B.-Ujfalva >	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18	—	—	—	N.-Léta- >	—	—	—	—	—	—
F.-Vásárhely >	—	4 16	—	2 41	—	12 45	Sáp >	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—	—	—	—	Vértés érk.	10 43	6 18	—	—	—	—
M.-Telegd >	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12	Báránd >	5 01	—	1 01	—	12 41	—	—	—	—	Sáránd—Derecske, Derecske—Sáránd.						
Élesd >	1 02	4 56	7 28	3 21	3 04	1 37	P.-Ladány >	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03	—	—	—	Sáránd ind.	9 38	5 26	—	—	—	1 49
Rév >	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10	Szajol >	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19	—	—	—	Derecske ind.	9 57	5 45	—	—	—	2 09
Csucsá >	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	3 49	Szolnok >	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39	—	—	—	Sáránd érk.	—	—	—	—	—	—
B.-Hunyad >	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48	Ujszász >	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58	—	—	—							
Jegenye >	3 15	7 49	9 33	5 01	—	5 34	Rákos >	—	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38	—	—	—							
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 40	Budapest érk.	—	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50	—	—	—							